

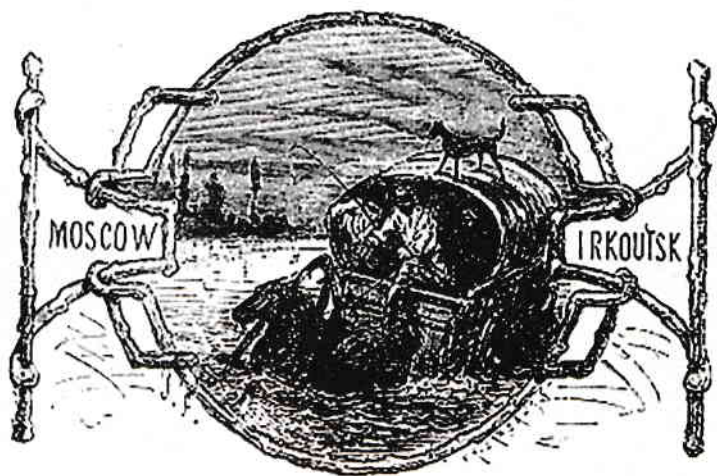
LBRIS

We know
books

JULES VERNE
MIHAIL STROGOFF

Ilustrații de J. Férat

Traducere și note de Ion Pas și Sarina Cassvan

LITERA
București

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul I. <i>O serbare la Palatul Nou</i>	5
Capitolul II. <i>Rușii și tătarii</i>	15
Capitolul III. <i>Mihail Strogoff</i>	26
Capitolul IV. <i>De la Moscova la Nijni Novgorod</i>	34
Capitolul V. <i>O ordonanță în două articole</i>	49
Capitolul VI. <i>Frate și soră</i>	60
Capitolul VII. <i>Pe Volga în jos</i>	68
Capitolul VIII. <i>Urcând spre Kama</i>	77
Capitolul IX. <i>La drum, ziua și noaptea</i>	85
Capitolul X. <i>O furtună în Munții Urali</i>	94
Capitolul XI. <i>Călători în primejdie</i>	104
Capitolul XII. <i>O provocare</i>	116
Capitolul XIII. <i>Mai presus de orice, datoria</i>	129
Capitolul XIV. <i>Mamă și fiu</i>	139
Capitolul XV. <i>Mlaștinile din Baraba</i>	151
Capitolul XVI. <i>Ultimul efort</i>	160
Capitolul XVII. <i>Versete și cântece</i>	173

PARTEA A DOUA

Capitolul I. <i>O tabără tătară</i>	183
Capitolul II. <i>O atitudine a lui Alcide Jolivet</i>	194
Capitolul III. <i>Dinte pentru dinte</i>	210
Capitolul IV. <i>Intrarea triumfală</i>	223

Capitolul V. Să vadă toate ochii tăi, să vadă!	233
Capitolul VI. Un prieten de drumul mare	243
Capitolul VII. Trecerea fluviului Yenisei	255
Capitolul VIII. Când îți iese iepurele înaintea	266
Capitolul IX. În stepă	278
Capitolul X. Baikal și Angara	288
Capitolul XI. Între două maluri	298
Capitolul XII. Irkuțk	309
Capitolul XIII. Un curier al țării	320
Capitolul XIV. Noaptea de 5 spre 6 octombrie	332
Capitolul XV. Încheiere	344

PARTEA I
CAPITOLUL I

O SERBARE LA PALATUL NOU

- Sire, o nouă telegramă.
- De unde vine?
- De la Tomsk.

– Firul e tăiat în împrejurimile acestui oraș?

– Da, e tăiat de ei.

– Să trimiți din ceas în ceas câte o depeșă la Tomsk și să mă ții la curent, generale.

– Da, Sire, răspunse generalul Kissoff.

Aceste cuvinte fură schimbate la două ore după miezul nopții, tocmai pe când serbarea dată la Palatul Nou era în toi.

Tot timpul serii, muzica regimentelor Preobrajenski și Pavlovsky nu încetase să cânte cele mai alese polci, mazurci și valsuri din repertoriu. Perechile de dansatori se înmulțeau la infinit în oglinzile splendidelor saloane ale palatului ridicat la câțiva pași de „casa veche de piatră”, în care altădată s-au petrecut drame teribile și al cărei ecou se trezea în seara aceea pentru a reda motive de cadril.

Mareșalul Curții era, de altfel, bine secondat în îndeplinirea funcțiilor sale delicate de către marii duci și de adjutanții lor, de către șambelanii de serviciu și ofițerii palatului, care prezidau organizarea dansurilor.

Marile ducese, împodobite cu diademe, doamnele de la Curte, în costumele lor de gală, dădeau un exemplu strălucit nevestelor de mari demnitari militari și civili ai vechiului „oraș cu pietre albe”.

Când fu dat semnalul „polonezei”, și invitații de toate rangurile se amestecară în această plimbare cadențată, care la solemnități de felul acesteia are însemnătatea unui dans național, amestecul de rochii lungi, ornate cu dantele, și de uniforme încărcate cu decorații oferea ochilor o priveliște minunată sub lumina a sute de candelabre ce se răsfrângeau în oglinzile de cristal. Era o feerie!

De altfel, marele salon, cel mai frumos dintre cele două pe care le are Palatul Nou, conferea acestui cortegiu de demnitari și de femei împodobite splendid un cadru demn de strălucirea lui. Tavanul cu fresce aurite, a căror culoare era deja atenuată de trecerea timpului, era parcă înstelat de puncte luminoase. Brocarturile perdelelor și ale draperiilor, cu pliuri superbe, erau împurpurate de tonuri calde, ce se răsfrău puternic printre încrețiturile stofei grele.

Prin ferestre, lumina se zărea ca o flacără de incendiu, care tăia întunericul nopții ce învăluia castelul.

Contrastul acesta atrăgea privirile invitaților care nu dansau. Privind pe geam, ei zăreau câteva clopotnițe învăluite în umbră, profilându-și ici-colo siluetele. Sub balcoanele sculptate se plimbau santinele numeroase, cu puștile atârinate orizontal pe umeri și cu căștile trase pe sprâncene. Pașii lor, care mășăluiau pe dalele de piatră, răsunau cu mai multă cadență decât pașii dansatorilor pe parchetul salonului.

Din când în când, strigătul patrului se repeta de la un post la altul, și câteodată o chemare de trompetă, amestecându-se cu acordurile orchestrei, își arunca notele limpezi în concertul armoniei generale.

Mai jos, înaintea fațadei, umbre uriașe se desprindeau prin unghiurile de lumină, ce țâșneau prin ferestrele Palatului Nou. Erau vapoare care treceau de-a lungul unui râu, ale cărui ape, luminate de câteva felinare, scăldau primele trepte ale teraselor.

Principalul personaj al balului, acela care dădea serbarea și căruia generalul Kissoff i-a atribuit un calificativ rezervat suveranilor, era îmbrăcat simplu, într-o uniformă de ofițer de vânător din gardă. Ținuta lui contrasta deci cu costumele superbe, care se amestecau împrejur.

Așa era îmbrăcat întotdeauna când se afla în mijlocul escortei sale compusă din georgieni, cazaci, lesghieni, escadroane superb înveșmântate în uniforme cele mai strălucitoare din Caucaz.

Acest personaj, înalt de statură, cu un aer binevoitor, cu chipul liniștit și cu fruntea încrețită de griji, trecea de la un grup la altul, dar vorbea puțin, și nu părea că dă multă atenție cuvintelor vesele rostite de invitații mai tineri sau vorbelor grave ale funcționarilor impozanți, membri ai Corpului Diplomatic, reprezentând pe lângă el cele mai însemnate state din Europa. Doi, trei oameni politici, dintre cei mai perspicace, observaseră pe chipul gazdei lor oarecare simptome de îngrijorare, a căror cauză le era necunoscută, dar niciunul nu-și permise să-l întrebe despre motivul acestor neliniști.

Intenția ofițerului de vânători din gardă era să nu tulbure petrecerea invitaților săi, și, cum era unul dintre acei puțini suverani cărora o lume întreagă li se supunea, splendoarea balului nu fu nicio clipă întunecată. Totuși,

generalul Kissoff aștepta ca ofițerul, căruia tocmai îi înmânase telegrama de la Tomsk, să-i permită să se retragă, dar acesta rămase tăcut.

Luă telegrama, o citi și fruntea i se încreți și mai mult. Mâna-i apucă instinctiv mânerul sabiei și apoi o trecu pe dinaintea ochilor, acoperindu-i o clipă.

S-ar fi zis că lumina îl supăra și că ar fi preferat întunericul, pentru a-și privi mai bine în suflet.

– Așadar, reluă el, după ce îl conduse pe generalul Kissoff la adăpostul unei draperii, de ieri suntem fără comunicație cu Marele Duce, fratele meu?

– Fără comunicație, Sire, și există temeri că telegramele nu vor mai putea trece granița siberiană.

– Dar trupele din provinciile Amur și Iakuțk, ca și cele din Transbaikalia au primit ordinul să pornească îndată spre Irkuțk?

– Acest ordin a fost dat prin ultima telegramă pe care am putut-o trimite dincolo de lacul Baikal.

– Cât despre guberniile¹ Yeniseisk, Omsk, Semipalatinsk, Tobolsk, mai suntem încă în legătură cu ele de când cu invazia?

– Da, Sire, telegramele noastre le parvin, și avem siguranța că, până în momentul acesta, tătarii n-au înaintat mai departe de Irtiș și de Obi.

– Dar despre trădătorul Ogareff n-aveți nicio veste?

– Nu, răspunse generalul Kissoff. Șeful poliției n-ar putea să afirme dacă a trecut sau nu granița.

– Să fie trimise numaidecât semnalmentele lui la Nijni Novgorod, Perm, Ekaterinburg, Kasimov, Tiumen, Ișim, Omsk, Elamsk, Kolyvan și Tomsk, la toate posturile telegrafice cu care firul electric mai corespunde încă.

– Poruncile Majestății Voastre vor fi executate îndată, răspunse generalul Kissoff.

– Dar mai întâi, tăcere!

După ce făcu un semn respectuos de aprobare, generalul se înclină și, amestecându-se prin mulțime, ieși din salon fără să fie observat de cineva.

Cât despre ofițer, el rămase câțva timp pe gânduri și, când se amestecă în grupurile de militari și de bărbați politici, chipul lui își recăpătase liniștea.

¹ Gubernie – unitate teritorial-administrativă în vechea Rusie.

Totuși, faptul grav, care a dat loc la dialogul scurt dintre el și generalul Kissoff, nu era atât de necunoscut pe cât credeau ei. Nu se vorbea oficial, ce e drept, și nici pe ascuns, dar câteva personaje de rang înalt erau foarte bine informate despre cele ce se petreceau în apropierea graniței. În tot cazul, nu știau că două persoane, fără uniforme și decorații, vorbeau pe șoptite, părănd a fi primit vești foarte precise.

Cum, prin ce minune, știau acești simpli muritori ceea ce multe personaje importante abia îndrăzneau să bănuiască? Nu s-ar putea spune. Aveau darul de a ghici? Or, vreun simț în plus, care le îngăduia să vadă mai mult decât pot vedea ochii obișnuiți? Erau înzestrați cu un fler aparte pentru a depista veștile cele mai secrete? Grație acestei însușiri, devenită la ei o a doua natură, de a trăi din și prin informație, firea lor se transformase? Am putea fi tentați să admitem asta.

Unul dintre aceștia doi era englez, celălalt francez; amândoi înalți și slabi, unul brun ca meridionalii din Provence, altul roșiatic ca un gentleman din Lancashire, cumpătat, rece, flegmatic, făcând economie de gesturi și de cuvinte. Anglo-normandul părea că se mișcă și vorbește cu ajutorul unui mecanism care îi activează aceste funcții la intervale regulate. Dimpotrivă, galo-romanul era vioi și părea că vorbește cu buzele, cu ochii, cu mâinile, găsind zeci de modalități de a-și exprima ideile, pe când interlocutorul părea că are numai una singură, stereotipă.

Un observator ar fi remarcat ușor aceste diferențe fizice; dar, privindu-i mai îndeaproape pe cei doi străini, un fizionomist ar fi perceput clar contrastul fiziologic ce-i caracteriza, spunând că pe când francezul era numai ochi, englezul era numai urechi.

Francezul avea ceea ce se cheamă memorie vizuală. Într-adevăr, acuitatea lui vizuală se perfecționase prin folosirea ei de-a lungul timpului. Sensibilitatea retinei lui putea fi la fel de instantanee precum cea specifică prestidigitatorilor, care recunosc ușor o carte de joc indiferent de mișcarea mâinii. Englezul, dimpotrivă, părea că singura lui însușire era să asculte și să înțeleagă. Atunci când aparatul lui auditiv era atins de sunetul unei voci, nu o putea uita și, după zece sau douăzeci de ani, ar fi recunoscut-o dintr-o mie. Urechile lui nu aveau, cu siguranță, posibilitatea de a se mișca întocmai celor ale animalelor, prevăzute cu mari auricule; dar, întrucât savanții

au constatat că urechile oamenilor nu sunt „decât puțin“ imobile, am avea dreptul să afirmăm că cele ale englezului, ridicându-se, contorsionându-se, aplecându-se, încercau să perceapă sunetele într-un mod puțin asemănător cu cel descris de naturaliști.

S-ar putea spune că acuitatea aceasta desăvârșită a văzului și a auzului celor doi slujea de minune meseriei lor, întrucât englezul era corespondentul lui *Daily Telegraph* și francezul corespondent la... însă el nu divulga la ce ziar anume, și dacă îl întrebai, răspundea că e în corespondență cu „verișoara sa, Madeleine“. În fond, acest francez, în aparență ușuratic, era foarte fin. Tot vorbind, pentru a-și ascunde dorința de a afla cât mai mult, nu se trăda niciodată. Voioșia sa îl ajuta să tacă și era, poate, mult mai închis și mai discret decât confratele lui de la *Daily Telegraph*.

Dacă amândoi luau parte la serbarea dată în Palatul Nou în seara de 15 spre 16 iulie, o făceau în calitate de ziariști și pentru a-și informa cititorii.

Acești doi oameni erau îndrăgostiți de meseria lor, și nimic nu le putea sta împotriva pentru a afla știri cât mai multe și mai precise. Adevărați jochei, săreau garduri și treceau râuri, cu avântul calului de curse pursânge, care vrea să treacă primul linia de sosire sau să moară.

De altfel, directorii ziarelor la care lucrau nu se uitau la bani când era vorba de o știre senzațională. Într-un cuvânt, cei doi făceau ceea ce se numește de la o vreme marele reportaj politic și militar.

Se va vedea mai târziu că fiecare dintre ei avea un punct propriu de vedere și un fel aparte de a relata faptele.

Corespondentul francez se numea Alcide Jolivet. Harry Blount era numele corespondentului englez. Se întâlneau pentru prima dată la serbarea din Palatul Nou, despre care trebuia să scrie fiecare în ziarul său. Deosebiră de vederi, precum și amorul-propriu profesional erau de natură să-i facă antipatici unul altuia. Totuși, nu se evitau. Erau doi vânători care vâneau pe același teritoriu, cu aceleași mijloace. Ceea ce-i lipsea unuia putea fi de folos celuilalt, și interesul le dicta să se vadă și să-și vorbească.

În seara despre care relatăm aceste fapte erau amândoi la pândă; se simțea, într-adevăr, ceva în atmosferă.

– Chiar dacă n-ar fi decât un zbor de rațe, își zicea Alcide Jolivet, tot ar merita un foc de pușcă.

– *Serbarea este fermecătoare! zise cu un aer politicos Alcide Jolivet.*

Cei doi corespondenți își vorbiră deci în timpul balului, la câteva minute după plecarea generalului Kissoff.

– *Serbarea este fermecătoare! zise cu un aer politicos Alcide Jolivet, care înțelese că trebuie să înceapă vorba cu fraza aceasta pur franțuzească.*

– *Am și telegrafiat: splendidă! răspunse cu răceală Harry Blount, întrebuițând acest cuvânt consacrat în Regatul Unit pentru a exprima admirația.*

– *Tocmai am crezut necesar să telegrafiez verișoarei...*

– Verișoarei?... îl întrerupse mirat Harry Blount.

– Da, reluă Alcide Jolivet, verișoara Madeleine... Cu ea corespundez! îi place să fie informată grabnic și bine! Am crezut necesar să-i telegrafiez că, în timpul serbării, un nor a acoperit fruntea suveranului.

– Mi-a părut bine, continuă Harry Blount, care voia să-și ascundă gândurile asupra acestui subiect.

– Și, desigur, l-ai făcut să „strălucească” în coloanele lui *Daily Telegraph*.

– Firește.

– Îți reamintești, domnule Blount, ce s-a întâmplat la Zakret în 1810?

– Îmi reamintesc ca și când aș fi fost acolo, răspunse corespondentul englez.

– Atunci, reluă Alcide Jolivet, știi că în mijlocul unei serbări împăratul Alexandru a fost anunțat că Napoleon a trecut râul Niemem cu avangarda franceză; totuși, împăratul nu a părăsit serbarea; cu toate că știrea aceasta putea să-l coste imperiul, nu a arătat nicio îngrijorare...

– Cum n-a arătat nici suveranul nostru când Kissoff i-a adus vestea că firele au fost tăiate între graniță și gubernia Irkuțk.

– Ah, cunoști povestea?

– Desigur.

– O cunosc și eu, iar telegrama mea a plecat până la Udinsk, zise Alcide Jolivet cu oarecare satisfacție.

– Și a mea numai până la Krasnoiarsk, răspunse englezul, nu mai puțin încântat.

– Ai aflat și dumneata că au fost trimise ordine trupelor din Nicolaevsk?

– Da, domnule, în același timp când se telegrafia cazacilor din regiunea Tobolsk să se adune.

– Nimic mai adevărat, domnule Blount; aceste măsuri mi-au fost cunoscute și mie, și fiți siguri că verișoara va avea mâine ceva de spus!

– Ca și cititorii lui *Daily Telegraph*, domnule Jolivet.

– Iată ce bine e când vezi tot ce se petrece în jurul tău.

– Și când ascuți tot ce se vorbește.

– E interesant de urmărit campania, domnule Blount.

– O voi urmări, domnule Jolivet.

– Atunci, ne vom întâlni și pe un tărâm mai puțin sigur decât parchetul acestui salon.

– Mai puțin sigur, da, dar...

– Dar și mai puțin alunecos.

Și, cu acestea, cei doi confrăți se despărțiră, mulțumiți că nu au fost mai prejos unul decât celălalt. În momentul acela, ușile sălilor alăturate se deschiseră.

Se servea masa.

Cele mai fine porțelanuri de Sevres ornau masa prinților, prințeselor și a Corpului Diplomatic. Invitații Palatului Nou începură să se îndrepte spre sălile unde erau etalate diferitele feluri de mâncare.

În acel moment, generalul Kisofov, care se reîntorsese, se apropie de ofițerul de vânători.

– Ei bine? îl întrebă acesta.

– Telegramele nu mai trec de Tomsk, Sire.

– Să vină numai decît un curier!

Ofițerul părăsi salonul și intră în camera alăturată. Era un cabinet de lucru.

Deschise brusc fereastra, ca și când oxigenul ar fi lipsit plămânilor lui, și respiră aerul pur al frumoasei nopți de iulie.

Sub ochii lui, scaldată de razele lunii, se rotunjea o incintă fortificată, în care se ridicau două catedrale, trei palate și un depozit de armament.

În jurul incintei se aflau trei orașe, Kitai Gorod, Beloi Gorod și Zemlianoi Gorod, imense cartiere europene sau chineze, dominate de turnuri, clopotnițe, minarete¹, cupolele verzi a trei sute de biserici, cu cruci din argint în vârf.

Un râuleț, cu un curs sinuos, reflecta ici și colo razele lunii. Tot acest ansamblu forma un curios mozaic de case colorate divers, întinzându-se pe o distanță de zece leghe².

¹ Minaret – turn înalt alipit unei moschei, amenajat în partea superioară cu un foișor sau cu un balcon, de unde preoții musulmani cheamă credincioșii la rugăciune.

² Leghe – unitate de măsură pentru distanțele terestre sau maritime, variind între 4 și 5,5 km.